

ZAMYŠLENÍ NAD KOMUNIKOVÁNÍM STATISTIKY V MÉDIÍCH

STATISTICKÁ ANALÝZA DAT, PSY117

Anna Hubáčková
447514, Psychologie-Pedagogika

Garant: Mgr. Stanislav Ježek, Ph.D.

Datum odevzdání: 1. 5. 2016

Fakulta sociálních studií MU, 2015/2016

Pro účely této seminární práce jsem si vybrala článek s titulkem „*Bohatší lidé častěji podvádí, zjistili psychologové*“ zveřejněný dne 4. 3. 2012 na serveru Aktuálně.cz. Autorka článku se přímo v textu odkazuje na závěry studie Paula K. Piffa a kol. nazvané "*Higher Social Class Predicts Increased Unethical Behavior*", která byla publikována v časopise Proceedings of the National Academy of Sciences. První věcí, kterou musím u popularizačního článku ocenit je právě jasný odkaz na původní studii, ze které čerpá, což u mnoha jiných článků nebývá samozřejmostí.

Uvedená studie se zabývá tím, zdali vyšší sociální postavení ovlivňuje míru neetického chování. Je postavena na 7 dílčích studiích zkoumajících různé aspekty tohoto problému. 1. a 2. studie probíhala v přirozeném prostředí a zkoumala hypotézu, zda lidé s vyšším socioekonomickým (SE) statusem spíše poruší zákon při řízení automobilu než lidé s nižším postavením. Další laboratorní studie se zabývaly tím, zdali lidé s vyšším SE statusem mají větší tendenci dělat neetická rozhodnutí, brát si věci náležející někomu jinému, podvádět, pokud jde o vítězství ve hře, či tendenci neetického přístupu k zaměstnancům v práci. Důležitým faktorem, který byl rovněž zkoumán a zohledňován, byl postoj respondentů k chamtivosti (*greed*), v tomto kontextu je možná lepším překladem k nenasytnosti. Každé ze studií se účastnila jiná skupina respondentů, tedy jinak početná, s jiným věkovým, genderovým i národnostním složením.

Prvním nedostatkem popularizačního článku je dle mého názoru již jeho nadpis, který je poněkud zjednodušující. Jak jsem popsala výše, studie se rozhodně nezabývá pouze podváděním a spojení „*bohatší lidé*“ může být v tomto kontextu také zavádějící. Bylo měřeno více faktorů SE statusu. U studií 1 a 2 byl určován na základě řidičova vozidla (byla zohledňována značka, stáří a vzhled), v ostatních případech byla nejčastěji použita MacArthurova škála subjektivního hodnocení SE statusu. Naštěstí autorka nadpis, který má zřejmě nalákat a provokovat čtenáře, již v prvním odstavci textu doplňuje podrobnějším popisem zaměření studie.

Dalších zjednodušení se bohužel dopouští hned v zápětí. „*Podle výzkumu je například u bohatých řidičů třikrát vyšší pravděpodobnost, že nedají na přechodu chodci přednost. Celkem jich toto pravidlo porušilo 46 procent,*“ píše Holanová (2012). Z celkového počtu řidičů ($N = 152$) jich toto pravidlo porušilo 34,9 % (Piff, P. K., Stancato, D. M., Côté, S., Mendoza-Denton, R., & Keltner, D., 2012). Autorka neuvedla fakt, že řidiči byli rozděleni do 5 skupin, dle statusu jejich vozidla (1 = nízký, 5 = vysoký; $M = 3.22$, $SD = 0.96$), (Piff, a kol., 2012). Jedná se tedy o 46 % řidičů z 5. skupiny, která obsahovala pouze 13 řidičů, to znamená, že z této skupiny pravidlo porušilo 6 z nich. Otázkou je zda můžeme u takto poměrně malého počtu respondentů považovat výsledky za signifikantní. Zároveň mi není jasné, odkud autorka vyvodila závěr, že je třikrát větší pravděpodobnost, že bohatí řidiči nedají na přechodu přednost chodci a nikde není uvedeno, jaké skupiny (1-5) jsou zahrnuty v pojmu „*bohatí řidiči*“.

Dále se autorka zabývá studií číslo 4 a píše: „*V dalším úkolu byli účastníci posazeni ke stolu, kde stála sklenice s cukrovím. Autoři respondenty vyzvali, aby si nabídli - lidé s nejvyššími příjmy přitom dohromady snědli dvakrát více pamlsků než ostatní.*“ (Holanová, 2012). Zaprvé je třeba uvést na pravou míru označení „*lidé s nejvyššími příjmy*“. Respondenti hodnotili svůj subjektivně vnímaný SE status v poměru k ostatním lidem v USA na žebříku s 10 příčkami zohledňujíc své postavení v zaměstnání, příjem a dosažené vzdělání. Horší misinterpretací je ale tvrzení, že lidé s nejvyššími příjmy snědli dohromady dvakrát více pamlsků než ostatní. Studie uvádí pouze průměrný počet pamlsků na osobu (pro skupinu s vyšším SE statusem ($M = 1,17$) a pro skupinu s nižším hodnocením ($M = 0,60$). Jedná se tedy zhruba o dvojnásobek průměru.

Autorka se v článku věnuje i dalším ze 7 studií, u nich však již neuvádí konkrétní statistiky. Vždy pouze konstatuje, vliv vyššího SE statusu na větší míru neetického chování. Dle mého názoru málo akcentuje důležitou součást výzkumu a to vztah respondentů k nenasytnosti (*greed*), který autoři studie v některých případech považují za signifikantnější prediktor neetického chování než SE status (např. u hry s hodem kostkou ve studii číslo 6), (Piff, a kol., 2012).

Přestože článek misinterpretuje některé výsledky studie a poněkud zjednodušuje její závěry, alespoň se snaží o celistvý popis jejího designu a transparentně odkazuje na její původní znění, které si může čtenář v případě zájmu dohledat.

Seznam použité literatury

Holanová, T. (2012). Bohatší lidé častěji podvádí, zjistili psychologové. *Aktuálně.cz*. Staženo z <http://zpravy.aktualne.cz/finance/bohatsi-lide-capeji-podvadi-zjistili-psychologove/r~i:article:735108/>

Piff, P. K., Stancato, D. M., Côté, S., Mendoza-Denton, R., & Keltner, D. (2012). Higher social class predicts increased unethical behavior. *Proceedings of the National Academy of Sciences (PNAS)*, 109(11), 4086–4091, doi: 10.1073/pnas.1118373109.

Práci přijímám.
Vít Gabrhel